

KONCEPT VKLJUČEVANJA ŠOLSKEGA PSA V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI PROCES

1. UVOD	1
2. OPREDELITEV MREŽE ŠOLSKI PES	1
3. TERMINOLOGIJA KLJUČNIH IZRAZOV	1
4. OSNOVNA NAČELA DELOVANJA	2
5. VIZIJA	2
6. CILJI DELOVANJA.....	2
7. AKCIJSKI NAČRT	3
8. IZVAJALCI IN UDELEŽENCI.....	3
9. POGOJI VKLJUČEVANJA, POTREBNA ZNANJA IN KOMPETENCE.....	3
10. POJASNILO	5
11. OPOZORILO.....	5

1. UVOD

Skupina vzgojno-izobraževalnih delavcev, ki so večinoma tudi vodniki terapevtskih psov, je v sodelovanju s strokovnjaki Zavoda RS za šolstvo oblikovala prvi slovenski **Koncept vključevanja šolskega psa v vzgojno-izobraževalni proces**. Dokument je rezultat večletnega dela s terapevtskimi psi v vzgoji in izobraževanju. Delo večinoma poteka v okviru Inovacijskih projektov Zavoda RS za šolstvo in je zasnovano v skladu s Konceptom odprtega učnega okolja.

2. OPREDELITEV MREŽE ŠOLSKI PES

Mreža Šolski pes združuje vzgojno-izobraževalne ustanove, ki v svoje delo **redno** vključujejo delovanje šolskega¹ psa. Delo je sistematično, načrtovano, dokumentirano in evalvirano.

3. TERMINOLOGIJA KLJUČNIH IZRAZOV

Pri vključevanju psov v vzgojno-izobraževalni proces uporabljamo izraze, ki so večinoma mednarodno uveljavljeni:

- 🐾 **Šolski pes** je terapevtski pes, ki deluje v Mreži *Šolski pes*.
- 🐾 **Terapevtski pes** je ustrezno preverjen in usposobljen pes z dokazilom.
- 🐾 **Vodnik psa** je oseba, ki vodi psa pri vzgojno-izobraževalnem delu in je tudi sicer njegov skrbnik.

¹ Pojem »šolski pes« je opredeljen v poglavju 3 – Terminologija ključnih izrazov

- ❖ **Posredovanje s pomočjo psa/živali** (AAI – Animal Assisted Intervention) je vsako posredovanje, ki vključuje terapevtskega psa (ali drugo žival²) kot del terapevtskega procesa.
- ❖ **Terapija s pomočjo psa/živali** (AAT - Animal Assisted Therapy) je ciljno naravnano posredovanje, v katerem je terapevtski pes sestavni del procesa. Ključno je sodelovanje s strokovnim delavcem, vnaprej določeni cilji in beleženje napredka.
- ❖ **Aktivnost s pomočjo psa/živali** (AAA – Animal Assisted Activity) je posredovanje, ki omogoča uporabnikom neposreden stik s terapevtskim psom. Srečanje je spontano, poteka lahko v skupini. Namen posredovanja je izboljšanje kakovosti človekovega življenja.
- ❖ **Izobraževanje s pomočjo psa/živali** (AAE – Animal Assisted Education) je ciljno naravnano posredovanje, ki vključuje delo terapevtskega psa v vzgojno–izobraževalnem procesu. Pes predstavlja podporo učiteljevemu³ delu. Namen posredovanja je boljše doseganje vzgojnih in učnih ciljev.

4. OSNOVNA NAČELA DELOVANJA

Pri delu s šolskim psom izhajamo iz osnovnih etičnih načel pedagoškega procesa:

- ❖ Spoštujemo in upoštevamo različnost in potrebe vseh udeleženi v vzgojno-izobraževalnem procesu, vključno s psom.
- ❖ Skrbimo za varnost vseh udeležencev.
- ❖ Spodbujamo aktivnost učencev⁴ na spoznavnem, socialnem, čustvenem in gibalnem področju.
- ❖ Upoštevamo morebitne strahove in zadržke, stik s psom je za vse udeležence prostovoljen.
- ❖ Spoštujemo delo vseh udeleženi pri timskem delu.
- ❖ Za kvaliteto pedagoškega dela skrbimo tudi z nenehno refleksijo in samo-refleksijo.

5. VIZIJA

Delo s šolskimi psi predstavlja drugačen, svež, interaktiven pristop k vzgoji in učenju. Bogati šolsko kulturo in vnaša v slovenski šolski prostor novo dimenzijo. Zato je vizija Mreže skrbno načrtovano širjenje kakovostnega dela s šolskimi psi; delo naj bo tudi formalno priznано s strani pristojnih ustanov.

6. CILJI DELOVANJA

Cilji delovanja Mreže Šolski pes so:

- ❖ Združiti učitelje in vodnike terapevtskih psov, ki že delajo v vzgoji in izobraževanju.
- ❖ Zbrati, urediti in dopolnjevati podatke o delu šolskih psov.
- ❖ Spodbujati člane k izmenjavi izkušenj.
- ❖ Omogočiti izkušnjo učenja s šolskim psom ustanovam in posameznikom, ki izpolnjujejo pogoje.
- ❖ Nuditi podporo posameznikom in ustanovam, ki se želijo priključiti Mreži.
- ❖ Širiti znanja o delu s šolskim psom.

² Celoten dokument opredeljuje izključno delo s psi, čeprav so AAI, AAA, AAT, AAE sicer zastavljeni širše, tudi za delo z drugimi živalmi.

³ Pojem »učitelj« pomeni v celotnem dokumentu strokovnega delavca v vzgoji in izobraževanju (vzgojitelj, učitelj, profesor, socialni pedagog ...).

⁴ Pojem »učenec« pomeni v celotnem dokumentu otroka oz. mladostnika na katerikoli stopnji vzgoje in izobraževanja.

- 🐾 Informirati strokovno javnost.

Cilji, ki jih želimo doseči s prisotnostjo in delovanjem šolskega psa, zajemajo področja:

- 🐾 Čustveno: npr. razvijati spodbudno učno okolje, omogočiti doživeti prijetna občutja, izboljšati samozavest in samopodobo, razvijati empatijo ter spoštovanje čustev in občutkov drugih.
- 🐾 Socialno: npr. razvijati socialne spretnosti in veščine, spodbujati medsebojne pogovore in medsebojno sodelovanje, privzgajati splošno veljavne vrednote.
- 🐾 Gibalno: npr. spodbujati učence k aktivnosti, da se želi vključiti v dejavnosti, omogočiti fizični stik s psom, razvijati grobo in fino motoriko, izboljšati orientacijo v prostoru.
- 🐾 Spoznavno: npr. izboljšati učenčevo pozornost, vztrajnost in pomnjenje, razvijati bralne sposobnosti in besedni zaklad, razvijati logično sklepanje, izboljšati motivacijo za reševanje nalog.

Vsak učitelj si glede na svoje učno-vzgojno delovanje določi individualne izvedbene cilje.

7. AKCIJSKI NAČRT

- 🐾 Pobudniki ustanovijo formalno delovno skupino.
- 🐾 Pobudniki vzpostavijo formalne pogoje za delovanje Mreže.
- 🐾 Mreža vzpostavi bazo podatkov o šolskih psih.
- 🐾 Mreža omogoča redna strokovna srečanja članov.
- 🐾 Mreža nudi podporo svojim članom – tako učiteljem kot vodnikom šolskih psov.
- 🐾 Člani Mreže predstavljajo koncept dela s psi strokovni javnosti.
- 🐾 Člani Mreže se povezujejo s posamezniki in z ustanovami v tujini, ki izvajajo podobne programe.

8. IZVAJALCI IN UDELEŽENCI

Delo s šolskim psom pripravimo in izvajamo glede na naslednje okoliščine:

- 🐾 število sodelujočih učencev: posameznik ali skupina,
- 🐾 starost in sposobnosti učencev: predšolski, osnovnošolski, srednješolski, otroci s posebnimi potrebami,
- 🐾 trajanje prisotnosti in aktivnosti psa: posamezna ura ali več ur zdržema⁵,
- 🐾 izvajalci: vodnik šolskega psa je obiskovalec ali pa je hkrati tudi učitelj.

9. POGOJI VKLJUČEVANJA, POTREBNA ZNANJA IN KOMPETENCE

1. Pogoji, ki jim mora ustrezati vzgojno-izobraževalna ustanova:

1.1. Vodstvo vzgojno-izobraževalne ustanove podpira delo s šolskim psom.

- 🐾 Dejavnost s šolskim psom vključi v Letni delovni načrt.
- 🐾 Svojo ustanovo vključi v Mrežo Šolski pes.
- 🐾 Informira starše in pridobi njihova pisna soglasja.
- 🐾 Z društvom terapevtskih psov podpiše ustrezen dokument o sodelovanju.
- 🐾 Nudi podporo učitelju pri organizaciji dela s psom.
- 🐾 Zagotovi primeren urnik, prostorske in materialne pogoje za delo.

⁵ Nujno je dosledno upoštevanje potreb psa in skrb za njegovo dobro počutje! Več v točki 9.

- 🐾 Sodeluje v Mreži Šolski pes z idejami, predlogi, poročanjem, objavami.

1.2. Učitelj, ki dela s šolskim psom, je aktiven pri pripravah in pri izvedbi.

- 🐾 Skupaj z vodnikom šolskega psa načrtuje delo.
- 🐾 Opredeli cilje dela.
- 🐾 Predstavi dejavnost sodelavcem.
- 🐾 Predstavi dejavnost staršem, pridobi pisna soglasja.
- 🐾 Pridobi informacije o morebitnih zadržkih (učenci, starši, sodelavci).
- 🐾 Zagotovi osnovne pogoje za delo s psom:
 - 🐾 primeren prostor za izvajanje dejavnosti,
 - 🐾 miren prostor, kamor se pes lahko umakne,
 - 🐾 stalen dostop psa do čiste vode,
 - 🐾 primerno temperaturo in prezračenosť prostorov.
- 🐾 Pripravi učence na prihod psa in delo z njim; osnovna pravila ravnanja s psom so:
 - 🐾 Ob prisotnosti psa učenci upoštevajo navodila učitelja.
 - 🐾 Govorijo umirjeno in tiho, ob psu ne skačejo ali kričijo.
 - 🐾 S psom ravna obzirno, nežno in umirjeno.
 - 🐾 Psa ne motijo, ko je, pije, spi, se igra ali ima ob sebi igračo.
 - 🐾 Psa ne hranijo brez dovoljenja vodnika psa.
 - 🐾 Psu ne naredijo ničesar, kar ne bi bilo všeč njim.
- 🐾 Skupaj z vodnikom šolskega psa izvaja in evalvira delo.
- 🐾 Ob prisotnosti šolskega psa skrbi za primerno ravnanje učencev s psom.
- 🐾 Sodeluje v Mreži Šolski pes (predstavi svoje delo na straneh Mreže, sodeluje z drugimi člani, izmenjuje znanja in informacije, se udeležuje izobraževanj, ...).

2. Pogoji, ki jim mora ustrezati šolski pes:

2.1. Je usposobljen terapevtski pes z dokazilom.

- 🐾 Je aktiven član enega od društev za terapijo s pomočjo psov/živali.
- 🐾 Redno ga pregleda pooblaščen⁶ veterinar, ki izda potrdilo.
- 🐾 V Centralnem registru psov Republike Slovenije ni zaveden kot napadalen pes.
- 🐾 Med učenci se zanesljivo vede, ima visok prag tolerance.
- 🐾 Ne glede na situacijo je pes obvladan, ne skače na ljudi in ne renči.

3. Pogoji, ki jim mora ustrezati vodnik šolskega psa:

3.1. Je usposobljen vodnik terapevtskega psa z dokazilom.

- 🐾 Je aktiven član enega od društev za terapijo s pomočjo psov/živali.
- 🐾 Zanesljivo, varno in naklonjeno vodi svojega psa, skrbi za njegove potrebe in dobro počutje.
- 🐾 Pri delu s psom uporablja izključno pozitivno motivacijo.
- 🐾 Prepoznava in upošteva pasjo telesno govorico, še posebej miritvene in svarilne signale.
- 🐾 Sledi novostim in se stalno izobražuje na področju dela s terapevtskimi psi.

3.2. Skrbi za varno druženje otrok s psom.

- 🐾 Je dobronameren, naklonjen učencem.
- 🐾 Z učenci spretno komunicira, upošteva morebitne zadržke, omejitve in strahove.
- 🐾 Učence opozarja na pasjo telesno govorico, še posebej na miritvene in svarilne signale.

⁶ Posamezno društvo ima sklenjen dogovor o sodelovanju z določenimi veterinarji.

3.3. Upošteva dogovore z vodstvom šole in z učiteljem.

- ✿ Skupaj z učiteljem načrtuje, izvede in evalvira dejavnosti s psom.
- ✿ Spoštuje zaupnost podatkov o učencih.

Ob izpolnjenih pogojih ustanova podpiše *pristopno izjavo* /link ali priloga/.

10. POJASNILO

Delo terapevtskih psov v Sloveniji še ni zakonsko urejeno. Zato posamezniki prihajajo v različne ustanove tudi brez ustreznih znanj in dokazil. Za njihovo verodostojnost ne jamči nihče, prav tako ni zagotovil, da je pes zdrav in primeren za tovrstno delo. Čeprav verjamemo, da gre večinoma za dobronamerne in kompetentne posameznike, ki so pogosto odlični strokovnjaki z izjemnimi psi, takega ravnanja v skrbi za varnost ne podpiramo.

11. OPOZORILO

Mreža ŠOLSKI PES ne prevzema odgovornosti za morebitne negativne posledice, ki bi jih imelo delo s psom v šoli. Opozarja na skrajno previdno ravnanje ob zavedanju, da je še tako krotek in šolan pes še vedno žival, ki lahko ravna nepredvidljivo. Poziva k ljubečemu, spoštljivemu in obzirnemu ravnanju s psom.